

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17.02.2016, sp. zn. 15 Tdo 944/2015, ECLI:CZ:NS:2016:15.TDO.944.2015.1

Číslo: 32/2016

Právní věta: K naplnění znaku kvalifikované skutkové podstaty trestného činu usmrcení z nedbalosti podle § 143 odst. 2 tr. zákoníku je nezbytné, aby porušení konkrétní povinnosti považované za důležitou bylo v souladu s principem gradace příčinné souvislosti zásadní příčinou vzniku následku (účinku). Jestliže při vzniku následku spolupůsobilo více příčin (např. jednání pachatele a poškozeného), je třeba z hlediska povahy znaku „porušení důležité povinnosti“ vždy zkoumat konkrétní okolnosti skutku (srov. č. 36/1984 Sb. rozh. tr.) a zvlášť hodnotit význam a důležitost každé příčiny pro vznik následku. Je-li rozhodující příčinou způsobeného následku v podobě usmrcení poškozeného např. jeho významné spoluzavinění při dopravní nehodě, nelze zpravidla dovodit, že pachatel spáchal trestný čin usmrcení z nedbalosti tím, že porušil důležitou povinnost, která mu byla uložena zákonem.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 17.02.2016

Spisová značka: 15 Tdo 944/2015

Číslo rozhodnutí: 32

Číslo sešitu: 7

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Porušení důležité povinnosti, Usmrcení z nedbalosti

Předpisy: § 143 odst. 1 tr. zákoníku
§ 143 odst. 2 tr. zákoníku

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud z podnětu dovolání obviněného O. S. podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. zrušil usnesení Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích ze dne 20. 1. 2015, sp. zn. 13 To 546/2014, a rozsudek Okresního soudu v Ústí nad Orlicí ze dne 15. 10. 2014, sp. zn. 3 T 170/2014, jakož i další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. Okresnímu soudu v Ústí nad Orlicí přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem Okresního soudu v Ústí nad Orlicí ze dne 15. 10. 2014, sp. zn. 3 T 170/2014, byl obviněný O. S. (dále jen „obviněný“, příp. „dovolatel“) uznán vinným přečinem usmrcení z nedbalosti

podle § 143 odst. 1, 2 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „tr. zákoník“, příp. „trestní zákoník“), jehož se podle skutkových zjištění jmenovaného soudu dopustil tím, že dne 2. 3. 2014 kolem 21:15 hodin u obce H., okr. Ú. n. O., na křižovatce hlavní pozemní komunikace s vedlejší pozemní komunikací, jako řidič dodávkového vozidla zn. Mercedes Benz, při jízdě po hlavní pozemní komunikaci v rozporu s ustanovením § 18 odst. 1, 3 zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (zákon o silničním provozu), ve znění pozdějších předpisů, v důsledku překročení v místě povolené rychlosti o 32 až 44 km/h a následné nemožnosti zabránit střetu narazil do osobního vozidla zn. Fiat Punto, vyjíždějícího v rozporu s ustanovením § 22 odst. 1 zákona o silničním provozu z pravé vedlejší pozemní komunikace a odbočujícího vlevo do protisměrného jízdního pruhu, přičemž při střetu řidič tohoto vozidla M. S. utrpěl rozsáhlá život ohrožující poranění, kterým přes poskytnutou lékařskou péči dne 4. 3. 2014 podlehl.

2. Za tento přečin byl obviněný odsouzen podle § 143 odst. 2 tr. zákoníku k trestu odnětí svobody v trvání dvou roků, jehož výkon byl podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání tří roků. Podle § 73 odst. 1 tr. zákoníku mu byl uložen trest zákazu činnosti spočívající v zákazu řízení motorových vozidel na dobu čtyř roků. Podle § 228 odst. 1 tr. ř. mu byla uložena povinnost zaplatit na náhradě škody poškozeným J. S. částku 1 602 Kč, M. S. částku 16 521 Kč a VZP ČR, Regionální pobočce H. K., částku 101 524 Kč. Podle § 229 odst. 2 tr. ř. byli poškození J. S., M. S. a VZP odkázáni se zbytky svých nároků na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních. Podle § 229 odst. 1 tr. ř. byli poškození J. S., M. S. a Ž. S. odkázáni se svými nároky na náhradu nemajetkové újmy na řízení ve věcech občanskoprávních.

3. O odvoláních, která proti tomuto rozsudku podali obviněný a poškození M. S. a J. S., rozhodl ve druhém stupni Krajský soud v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích usnesením ze dne 20. 1. 2015, sp. zn. 13 To 546/2014, jímž tato odvolání podle § 256 tr. ř. zamítl.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

4. Proti citovanému usnesení Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích (ve spojení s uvedeným rozsudkem Okresního soudu v Ústí nad Orlicí) podal obviněný prostřednictvím obhájkyne JUDr. K. S. dovolání, v němž uplatnil dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., neboť má za to, že rozhodnutí ve věci samé spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo na jiném nesprávném hmotněprávním posouzení.

5. Obviněný odmítá svou trestní odpovědnost, ač nepovažuje za sporné, že překročil nejvyšší povolenou rychlost. Poukazuje však na jednání poškozeného, který porušil svoji povinnost dát přednost v jízdě vozidlu jedoucímu po hlavní pozemní komunikaci, a s přihlédnutím k rozhodnutím Nejvyššího soudu (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 2. 2009, sp. zn. [7 Tdo 38/2009](#), ze dne 24. 3. 2010, sp. zn. [7 Tdo 214/2010](#), ze dne 20. 10. 2004, sp. zn. [5 Tdo 1173/2004](#), a ze dne 3. 11. 2010, sp. zn. [7 Tdo 1156/2010](#)) činí závěr, že trestní odpovědnost řidiče jedoucího po hlavní pozemní komunikaci, vzdor překročení nejvyšší povolené rychlosti, je dána pouze výjimečně, pokud jsou splněny další okolnosti, k nimž je třeba vždy přihlédnout a zohlednit je. Má za to, že oba soudy pochybily, pokud tyto judikатурní závěry nerespektovaly a odchýlily se od nich (část III.).

6. Zdůrazňuje, že jednou ze skutečností, která může mít vliv na případnou trestní odpovědnost řidiče jedoucího nepovolenou rychlostí, je mimo jiné to, o kolik je tímto řidičem překročena nejvyšší povolená rychlost. Znalecké posudky Ing. K. a Ing. M. podle něj vykazují diametrální odlišnosti (znalecký posudek Ing. K. počítá s překročením rychlostního limitu nejméně o 28,8 %, zatímco znalecký posudek Ing. M. s překročením rychlostního limitu o 21 % - 26 %), rozdílnost závěrů plyne z toho, že Ing. K. uvažuje o jeho intenzivním brzdění před okamžikem střetu, s oporou o přirozenost

takové lidské reakce. Uvedený závěr nemá podle dovolatele oporu v provedených důkazech, a proto vůči němu uplatňuje výhradu extrémního rozporu. Soudu vytkl, že v odůvodnění rozsudku nevyložil, z jakého důvodu vzal za rozhodný popis děje předestřený Ing. K. Zpracovaný znalecký posudek vykazuje další nesrovnalosti, k nimž přes jeho námitky nebylo přihlédnuto, ač i státní zástupce připustil existenci rozporů v obou znaleckých posudcích. Dovolatel je přesvědčen, že za situace, kdy určení rychlosti vozidla Mercedes Benz v době rozhodné pro vznik dopravní nehody je zásadní pro posouzení trestní odpovědnosti řidiče, nelze přejít rozpory ve zpracovaných znaleckých posudcích a spokojit se s tím, že soud, aniž by svůj postup odůvodnil, vezme za základ svého rozhodnutí znalecký posudek pro dovolatele méně příznivý (část IV.).

7. Obviněný s oporou o usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. 11. 2010, sp. zn. [7 Tdo 1156/2010](#), připomíná, že k vyvinění řidiče příjíždějícího z vedlejší pozemní komunikace, jenž porušuje svoji povinnost dát přednost v jízdě, může dojít v případě extrémního porušení povinností řidiče jedoucího po hlavní komunikaci spočívajícího v překročení rychlosti o více než jednu třetinu. Nejde-li o takové překročení, se zřetelem k přehlednosti předmětného úseku komunikace, nelze u obviněného vyvozovat trestní odpovědnost.

8. Vyvození své odpovědnosti za dopravní nehodu považuje dovolatel za nesprávné i s ohledem na to, že kritickou situaci řešil stržením volantů vlevo a zvolil vyhybací manévr. S poukazem na znalecký posudek Ing. S. (zpracovaný po rozhodnutí odvolacího soudu) zmínil, že i kdyby se pohyboval povolenou rychlostí, nezabránilo by to nehodové situaci a došlo by k čelnímu střetu mezi oběma vozidly. Nelze jej proto činit odpovědným za volbu rozhodnutí, které se teprve později projeví jako neúčinné k odvrácení kritické situace, již vyvolala jiná osoba (část V.).

9. Dovolatel dále akcentuje, že poškozený porušil svou povinnost dát přednost v jízdě, aniž by mu to objektivně bylo znemožněno jeho rychlou jízdou, a dovozuje, že za vzniklý následek odpovídá sám poškozený, a to s poukazem na znalecký posudek Ing. M., ve kterém znalec soudí, že pokud by řidič Fiatu Punto reagoval intenzivním brzděním v okamžiku, kdy spatřil příjíždějící vozidlo obviněného (Mercedes Benz), dokázal by své vozidlo zastavit tak, že by zasahovalo do jízdního pruhu obviněného jen určitou částí a obviněný by se mu mohl vyhnout (část VI.).

10. Obviněný rovněž zdůrazňuje, že překročil povolenou rychlost o 20 km/h (byť i tuto skutečnost považuje za spornou), a namítá, že mohl očekávat splnění povinnosti poškozeným. Jeho konání tak lze podřadit pod princip omezené důvěry, který lze aplikovat v jeho prospěch (k otázce problematiky „dání přednosti v jízdě“ zmínil usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 1. 2006, sp. zn. [3 Tdo 1615/2005](#)). Dovolací soud by podle něj měl napravit i vadu v označení vozidla, jež řídil, obsaženou ve výroku rozsudku, která rovněž zakládá extrémní rozpor skutkového zjištění s provedeným dokazováním (část VII.).

11. Protože je podle dovolatele za vzniklý střet vozidel dána odpovědnost poškozeného a jeho překročení povolené rychlosti má pouze omezený význam a může být zohledněno toliko při hodnocení míry vzniklého následku, za který primárně odpovídá řidič vozidla příjíždějícího z vedlejší silnice, navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil napadené usnesení Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích, jakož i jemu předcházející rozsudek Okresního soudu v Ústí nad Orlicí, a podle § 265m tr. ř. a § 226 písm. b) tr. ř. jej obžaloby zprostil. Pro případ, že by Nejvyšší soud shledal podstatným odstranit rozpor ve znaleckých posudcích, navrhl, aby zrušil obě citovaná rozhodnutí a podle § 265k odst. 2 tr. ř. rovněž všechna další obsahově navazující rozhodnutí a podle § 265l odst. 1 tr. ř. posledně jmenovanému soudu přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Současně navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265o odst. 1 tr. ř. před vydáním rozhodnutí o dovolání odložil výkon napadeného rozhodnutí (především trestu zákazu činnosti). Tento návrh odůvodnil tím, že do doby zahájení trestního stíhání vedl řádný život, byl bezúhonným a navíc se živí jako obchodní zástupce, přičemž výkon trestu zákazu činnosti pro něj

znamená ztrátu zdroje příjmu.

12. K dovolání obviněného se vyjádřil státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství (dále jen „státní zástupce“). V první řadě poznamenal, že rozhodná tvrzení dovolatele jsou vzájemně poněkud rozporná (bod III. a IV. dovolání) v té části, ve které odmítá spoluzavinění za usmrcení poškozeného, zatímco na jiných místech své spoluzavinění připouští. Pokud obviněný v bodě IV. dovolání namítl extrémní rozpor skutkových zjištění o rychlosti jízdy, má státní zástupce za to, že soud přesvědčivě vysvětlil, proč se přiklonil ke znaleckému posudku Ing. K. Za tohoto stavu nelze mezi provedenými důkazy a skutkovými zjištěními (s ohledem na nálezy Ústavního soudu ze dne 18. 11. 2004, sp. zn. [III. ÚS 177/04](#)) shledat extrémní rozpor. Povahu skutkové námitky, kterou by podle jeho názoru Nejvyšší soud neměl napravovat, je tvrzení obviněného, že soud předmětné vozidlo označil jako dodávkové, ačkoli se patrně jednalo o tzv. SUV.

13. Stran námitky obviněného, že nezavinil škodlivý následek, státní zástupce v obecnosti podotkl, že Nejvyšší soud se problematikou nedání přednosti v jízdě řidičům, kteří sami výrazně překročili povolenou rychlost jízdy, zabýval v usnesení ze dne 20. 10. 2004, sp. zn. [5 Tdo 1173/2004](#), jehož podstatné závěry konstatoval. K obviněným zmíněnému usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 2. 2009, sp. zn. [7 Tdo 38/2009](#), podotkl, že v dovolání uplatňuje pouze omezenou část argumentace a nezmiňuje další průběh věci. V podrobnostech dále nastínil skutkové okolnosti a právní argumentaci Nejvyššího soudu obsaženou v usnesení ze dne 13. 6. 2007, sp. zn. [3 Tdo 593/2007](#), na které navázal Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 5. 8. 2010, sp. zn. [III. ÚS 2278/07](#), a dále usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 11. 2011, sp. zn. [8 Tdo 1373/2011](#), a ze dne 22. 9. 2011, sp. zn. [8 Tdo 1116/2011](#).

14. K obviněným vzpomínanému usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 2. 2009, sp. zn. [7 Tdo 38/2009](#), a jeho závěru, že povinnost dát přednost v jízdě je kvalitativně vyšším stupněm povinnosti, než je povinnost dodržet limit dovolené rychlosti, státní zástupce vyjádřil svůj souhlas s tou výhradou, že splnění povinnosti dát přednost v jízdě současně může být pro řidiče mnohem těžší než splnění povinnosti dodržet limit dovolené rychlosti. Nesplnění velmi obtížného a velmi důležitého úkolu může mít z hlediska zavinění stejný význam jako nesplnění úkolu méně důležitého, ale velmi snadného. V návaznosti na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 2. 2010, sp. zn. [8 Tdo 34/2010](#), podotkl, že v posuzované věci lze shledat různé podobnosti s věcmi judikovanými.

15. Státní zástupce s ohledem na předestřené skutkové závěry soudí, že překročení rychlosti jízdy obviněným za popsanych okolností bylo dostatečně významnou příčinou smrti poškozeného. Zároveň však uvádí, že Nejvyšší soud ve své judikatuře považuje za porušení důležité povinnosti ze strany řidiče „závodníka“ jen takovou rychlost jízdy, která zpravidla převyšuje povolenou rychlost o přibližně 70 % (viz rozhodnutí č. 45/2005 Sb. rozh. tr.). Výjimkou je usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 4. 2011, sp. zn. [4 Tdo 459/2011](#), ve věci, v níž z vedlejší silnice nebylo možno řidiče „závodníka“ vůbec vidět, a stačilo tak převýšení rychlosti jízdy o 33 %. Tuto výjimku však v posuzované věci uplatnit nelze, jelikož poškozený volný výhled do křižovatky měl. V předmětné věci zjistil soud překročení maximální dovolené rychlosti pouze o 28,8 %, když v pochybnostech vycházel z hodnoty nejnižší. Z rychlosti jízdy dovolatele proto podle státního zástupce nelze dovozovat porušení důležité povinnosti a jeho jednání mělo být kvalifikováno pouze jako přečin usmrcení z nedbalosti podle § 143 odst. 1 tr. zákoníku.

16. Pro úplnost státní zástupce poznamenal, že proti porušení důležité povinnosti dovolatele svědčí i výrazné spoluzavinění poškozeného. Nadnesl však otázku, zda a jak za platného trestního zákoníku, při neexistenci materiálního znaku a obdoby § 88 odst. 1 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „tr. zák.“, příp. též „trestní zákon“), tuto okolnost zohlednit v právní kvalifikaci, a připomenul usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 9. 2012, sp. zn. [4 Tdo 947/2012](#), v němž je zaujat názor, že současná právní úprava již neumožňuje, aby v případě zjištění spoluzavinění poškozeného byla zmírněna právní kvalifikace jednání obviněného.

17. Státní zástupce má za to, že porušení důležité povinnosti je vždy třeba hodnotit ve vztahu ke konkrétnímu posuzovanému skutku, přičemž připomněl rozhodnutí č. 11/1964 Sb. rozh. tr., podle kterého jde o povinnost, jejíž porušení má za dané situace zpravidla za následek nebezpečí pro lidský život nebo zdraví. „Důležitost“ povinnosti je „oslabována“ případným spoluzaviněním poškozeného. Proto povinnost, která se obecně jeví jako „důležitá“, může tento znak v konkrétní věci pozbýt, jestliže se na vzniku škodlivého následku nezanedbatelnou měrou podílel i poškozený. Vyžaduje-li smrtelný škodlivý následek vedle jednání obviněného ještě výraznější účast poškozeného, stěžní může mít takové konkrétní jednání obviněného zpravidla za následek nebezpečí pro lidský život. Státní zástupce shrnul, že dovolatel škodlivý následek zavinil, nikoliv však porušením důležité povinnosti ve smyslu § 143 odst. 2 tr. zákoníku. Pokud dovolatel nesouhlasí s právním posouzením skutku, považuje jeho dovolání za důvodné, neboť skutek měl být kvalifikován pouze podle základní skutkové podstaty, tedy jako přečin usmrcení z nedbalosti podle § 143 odst. 1 tr. zákoníku. Jestliže byl rozsudkem soudu prvního stupně posouzen i podle druhého odstavce citovaného ustanovení, je takové rozhodnutí založeno na nesprávném právním posouzení skutku. Tím je dán dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Jestliže odvolací soud rozhodl o zamítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) až g) tr. ř., přestože byl v řízení mu předcházejícím dán důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., byl tím naplněn rovněž dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř.

18. Z těchto důvodů státní zástupce navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. zrušil napadené usnesení Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích, jakož i všechna další obsahově navazující rozhodnutí, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a podle § 265l odst. 1 tr. ř. témuž soudu přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Zároveň vyjádřil souhlas, aby tak Nejvyšší soud učinil za podmínek § 265r odst. 1 písm. c) tr. ř. v neveřejném zasedání.

III.

Přípustnost dovolání

19. Nejvyšší soud o podaném dovolání rozhodoval nejprve v senátu č. 6, který usnesením ze dne 8. 7. 2015, sp. zn. [6 Tdo 587/2015](#), podle § 20 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů, věc obviněného O. S. postoupil k rozhodnutí velkému senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu (dále též „velký senát Nejvyššího soudu“ či „Nejvyšší soud“). Při svém rozhodování dospěl především v otázce naplnění zákonného znaku „porušil důležitou povinnost uloženou mu podle zákona“ v případě zjištění podstatné míry spoluzavinění poškozeného na vzniku následku k právnímu názoru odlišnému od toho, který byl již vyjádřen v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 9. 2012, sp. zn. [4 Tdo 947/2012](#), podle něhož současná právní úprava neumožňuje, aby tato skutečnost byla zohledněna ve prospěch obviněného při právním posouzení jeho jednání, resp. soudem zjištěného skutku. Takový závěr plyne z obsahu odůvodnění uvedeného rozhodnutí, v němž je uvedeno: „Pokud pak odvolací soud zvýšenou měrou přihlédl i k porušení dopravních předpisů ze strany poškozeného, tedy k výraznému překročení povolené rychlosti v daném místě a obviněnému snížil výměru trestu odnětí svobody oproti tomu, jak byl původně uložen okresním soudem, stalo se tak v souladu s existujícím formálním pojetím trestního zákoníku. Ten již neumožňuje, aby v takovýchto případech byla zmírněna právní kvalifikace jednání obviněného, jestliže je zároveň zjištěna určitá, nikoli nevýznamná míra spoluzavinění poškozeného. Takovouto okolnost ale soud nyní může zohlednit ve výměře ukládaného trestu.“

20. Senát č. 6 po zvážení dané trestní věci konstatoval, že zjištěné spoluzavinění poškozeného je namísto zohlednit při právním posouzení činu dovolatele a že v tomto smyslu nesdílí právní názor vyslovený v citovaném rozhodnutí senátu č. 4. Zejména přitom zdůraznil, že podstata řešení věci není vázána (a ani v minulosti nebyla vázána výlučně) na již neexistující materiální znak trestného

činu. Prvotně souvisí s otázkou příčinného vztahu (jeho gradací) ve vztahu k naplnění znaku kvalifikované skutkové podstaty přečinu usmrcení z nedbalosti podle § 143 odst. 1, 2 tr. zákoníku (dříve trestného činu ublížení na zdraví podle § 224 odst. 1, 2 tr. zák.) jeho pachatelem (ve vztahu ke znaku porušení důležité povinnosti uložené mu podle zákona), potažmo pak s otázkou zavinění tohoto znaku pachatelem. Jinak vyjádřeno, nepoužití kvalifikované skutkové podstaty trestného činu v případech podstatné míry spoluzavinění následku poškozeným bylo sice za dříve platného trestního zákona zpravidla opřeno o ustanovení § 88 odst. 1 tr. zák., avšak konstatování, že konkrétně zjištěné okolnosti případu její užití neodůvodňují, zohledňovaly právě skutečnosti související s problematikou příčinné souvislosti a potažmo zavinění pachatele vztahujících se ke znaku kvalifikované skutkové podstaty. K okolnosti, která podmiňovala použití vyšší trestní sazby, se nepřihlíželo proto, že nedošlo k naplnění zákonem stanovené podmínky, že tato pro svou závažnost podstatně zvyšuje stupeň nebezpečnosti trestného činu pro společnost. Podstatné zvýšení stupně společenské nebezpečnosti trestného činu zpravidla vylučoval kauzální význam jednání poškozeného.

21. Dalším důvodem uvedeného postupu senátu č. 6 byl pak také odlišný právní názor od právního názoru senátu č. 7 (vyjádřeného zejména v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 2. 2009, sp. zn. [7 Tdo 38/2009](#)) na právní posouzení skutku řidiče jedoucího po hlavní silnici v případě porušení jeho povinnosti dodržet povolenou rychlost jízdy v kontextu pochybení řidiče přijíždějícího z vedlejší silnice v podobě porušení povinnosti dát přednost v jízdě. Podle názoru senátu č. 7 překročení dovolené rychlosti řidičem jedoucím po hlavní silnici může mít pouze omezený význam, a to v podstatě jen z hlediska míry následku vzniklého střetu, za který ovšem primárně odpovídá řidič vozidla přijíždějícího z vedlejší silnice. Ze srovnání povinností obou řidičů přitom vyplývá, že povinnost dát přednost v jízdě je kvalitativně vyšším stupněm povinnosti, než je povinnost dodržet limit dovolené rychlosti. Porušení povinnosti dát přednost v jízdě proto bez dalšího již samo o sobě vede ke zcela bezprostřednímu a reálnému nebezpečí střetu vozidel, protože se vždy týká situace, v níž jde o vztah nejméně dvou vozidel s protínajícím se směrem jízdy. Naproti tomu porušení povinnosti dodržet stanovený rychlostní limit samo o sobě nevede ke vzniku takového nebezpečí a zakládá ho teprve ve spojení s dalšími podmínkami a okolnostmi konkrétní situace v silničním provozu, jakými jsou např. přítomnost dalších účastníků provozu, hustota provozu, viditelnost, přehlednost daného místa či úseku apod. Od těchto zásad se lze výjimečně odchýlit, pokud to je odůvodněno jednak extrémní mírou porušení povinnosti řidiče jedoucího po hlavní silnici dodržet stanovený rychlostní limit a jednak tím, že rychlost jízdy řidiče jedoucího po hlavní silnici fakticky znemožní řidiči přijíždějícímu po vedlejší silnici splnění povinnosti dát přednost.

22. Senát č. 6 konstatoval, že měla-li by být trestní odpovědnost řidiče jedoucího po hlavní silnici odvislá až od kumulativního splnění těchto dvou podmínek, pak s takto vysloveným právním názorem vyjadřuje svůj nesouhlas. I v této souvislosti poukázal na zásadu gradace příčinné souvislosti a zdůraznil, že pokud způsob jízdy řidiče pohybujícího se po hlavní silnici v podobě výraznějšího překročení povolené rychlosti vede ke vzniku následku, na jehož přivození se podílí i řidič přijíždějící po vedlejší silnici, a má tedy z hlediska příčinné souvislosti pro jeho vznik podstatný význam (je dostatečně významnou příčinou), pak je namístě, je-li dáno zavinění (příčinný vztah musí být zahrnut zaviněním), vyslovit trestní odpovědnost řidiče jedoucího po silnici hlavní, byť míra porušení jeho povinnosti není extrémního charakteru, avšak v podobě odpovídající míře jeho spoluzavinění následku, tj. na úrovni základní skutkové podstaty daného trestného činu. Dodal, že takové řešení neodporuje tomu, co plyne z rozhodnutí uveřejněného pod č. 45/2005 Sb. rozh. tr.

23. Jelikož se jedná o podstatnou rozdílnost právních názorů na tutéž problematiku, která doposud nebyla sjednocena, senát č. 6 věc pro účely sjednocení právní otázky postoupil velkému senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu k rozhodnutí.

24. K citovanému usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. 7. 2015, sp. zn. [6 Tdo 587/2015](#), se prostřednictvím své obhájkyne JUDr. K. S. vyjádřil obviněný. Uvedl, že byť se v dovolání původně

domáhal zproštění viny s odkazem na rozhodnutí senátu č. 7, po právním zhodnocení provedeném senátem č. 6, podle něhož by mělo dojít k překvalifikaci popsaného skutku jako trestného činu usmrcení z nedbalosti podle § 143 odst. 1 tr. zákoníku, zaujal názor, že by v jeho případě přicházela, při respektování skutkových zjištění provedených nižšími soudy, v úvahu změna právní kvalifikace stíhaného jednání a s tím související změna uloženého trestu. Podle jeho mínění je přitom v možnostech Nejvyššího soudu, aby sám ve věci rozhodl, přičemž je namístě jak trest odnětí svobody, tak trest zákazu činnosti přiměřeně snížit. S ohledem na shora uvedené navrhl, aby Nejvyšší soud napadená rozhodnutí obou soudů, tj. rozsudek Okresního soudu v Ústí nad Orlicí ze dne 15. 10. 2014, sp. zn. 3 T 170/2014, a usnesení Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích ze dne 20. 1. 2015, sp. zn. 13 To 546/2014, podle § 265k tr. ř. zrušil a sám ve věci podle § 265m tr. ř. rozhodl.

25. Velký senát trestního kolegia Nejvyššího soudu jako soud dovolací (§ 265c tr. ř.) nejprve zkoumal, zda je dovolání přípustné, zda bylo podáno včas a oprávněnou osobou a zda má všechny obsahové a formální náležitosti. Shledal, že dovolání je přípustné podle § 265a odst. 1, odst. 2 písm. h) tr. ř., bylo podáno osobou oprávněnou podle § 265d odst. 1 písm. b) tr. ř. (za splnění podmínky podle § 265d odst. 2 tr. ř.) ve lhůtě uvedené v § 265e odst. 1 tr. ř. a na místě určeném tímž zákonným ustanovením, přičemž splňuje obsahové a formální náležitosti podle § 265f odst. 1 tr. ř.

26. Protože dovolání lze podat jen z důvodů taxativně vyjádřených v § 265b tr. ř., Nejvyšší soud dále posuzoval, zda obviněným vznesené námitky naplňují jím uplatněný dovolací důvod.

27. Důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. je dán v případech, kdy rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotněprávním posouzení. Uvedenou formulací zákon vyjadřuje, že dovolání je určeno k nápravě právních vad rozhodnutí ve věci samé, pokud tyto vady spočívají v právním posouzení skutku nebo jiných skutečností podle norem hmotného práva, nikoliv z hlediska procesních předpisů. Tento dovolací důvod neumožňuje brojit proti porušení procesních předpisů, ale výlučně proti nesprávnému hmotněprávnímu posouzení (viz usnesení Ústavního soudu ze dne 1. 9. 2004, sp. zn. [II. ÚS 279/03](#)). Skutkový stav je při rozhodování o dovolání hodnocen pouze z toho hlediska, zda skutek nebo jiná okolnost skutkové povahy byly správně právně posouzeny, tj. zda jsou právně kvalifikovány v souladu s příslušnými ustanoveními hmotného práva. S poukazem na tento dovolací důvod totiž nelze přezkoumávat a hodnotit správnost a úplnost zjištění skutkového stavu či prověřovat úplnost provedeního dokazování a správnost hodnocení důkazů ve smyslu § 2 odst. 5, 6 tr. ř. (viz usnesení Ústavního soudu ze dne 15. 4. 2004, sp. zn. [IV. ÚS 449/03](#)).

28. Nejvyšší soud dále zdůrazňuje, že ve smyslu ustanovení § 265b odst. 1 tr. ř. je dovolání mimořádným opravným prostředkem určeným k nápravě výslovně uvedených procesních a hmotněprávních vad, ale nikoli k revizi skutkových zjištění učiněných soudy prvního a druhého stupně ani k přezkoumávání jimi provedeního dokazování. Proto je zásadně povinen vycházet ze skutkových zjištění soudu prvního stupně, případně doplněných nebo pozměněných odvolacím soudem. V návaznosti na tento skutkový stav pak zvažuje hmotněprávní posouzení, přičemž samotné skutkové zjištění učiněné v napadených rozhodnutích nemůže změnit, a to jak na základě případného doplňování dokazování, tak i v závislosti na jiném hodnocení v předcházejícím řízení provedených důkazů. V té souvislosti je třeba zmínit, že je právem i povinností nalézacího soudu hodnotit důkazy v souladu s ustanovením § 2 odst. 6 tr. ř., přičemž tento postup ve smyslu § 254 tr. ř. přezkoumává odvolací soud. Zásah Nejvyššího soudu jako dovolacího soudu do takového hodnocení přichází v úvahu jen v případě, že by skutková zjištění byla v extrémním nesouladu s právními závěry učiněnými v napadeném rozhodnutí (viz např. náleží Ústavního soudu ze dne 17. 5. 2000, sp. zn. [II. ÚS 215/99](#), uveřejněný pod č. 69 ve sv. 18 Sb. nál. a usn. ÚS ČR, nebo náleží Ústavního soudu ze dne 20. 6. 1995, sp. zn. [III. ÚS 84/94](#), uveřejněný pod č. 34 ve sv. 3 Sb. nál. a usn. ÚS ČR; dále srov. náleží Ústavního soudu ze dne 30. 11. 1995, pod sp. zn. [III. ÚS 166/95](#), nebo usnesení ze dne 14. 1.

2004, pod sp. zn. [III. ÚS 376/03](#)). Zásah do skutkových zjištění je dále v rámci řízení o dovolání přípustný jen tehdy, učiní-li dovolatel extrémní nesoulad předmětem svého dovolání (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 8. 2006, sp. zn. [8 Tdo 849/2006](#)). K extrémnímu nesouladu mezi provedenými důkazy a učiněnými skutkovými zjištěními srov. také např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 5. 2010, sp. zn. [7 Tdo 448/2010](#), usnesení Ústavního soudu ze dne 23. 11. 2009, sp. zn. [IV. ÚS 889/09](#), nebo usnesení Ústavního soudu ze dne 23. 9. 2005, sp. zn. [III. ÚS 359/05](#).

IV.

Důvodnost dovolání

29. Protože dovolání obviněného je zaměřeno též na zpochybnění právních závěrů učiněných soudy nižších stupňů ve vztahu ke skutku, jímž byl uznán vinným, přičemž charakter uplatněné argumentace nezakládá podmínky pro rozhodnutí Nejvyššího soudu způsobem upraveným v ustanovení § 265i odst. 1 tr. ř., tj. cestou jeho odmítnutí, přezkoumal velký senát trestního kolegia Nejvyššího soudu podle § 265i odst. 3 tr. ř. napadená rozhodnutí a dospěl k následujícím zjištěním.

30. Jak již shora uvedeno, v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 9. 2012, sp. zn. [4 Tdo 947/2012](#), byl vysloven právní názor, že současná právní úprava neumožňuje, aby v případě zjištění podstatné míry spoluzavinění poškozeného na vzniku následku byla tato skutečnost zohledněna ve prospěch obviněného při právním posouzení jeho jednání, a tím soudem zjištěného skutku. Tento právní závěr byl v označeném rozhodnutí (učiněném v trestní věci obviněného Ing. P. Ž., pro přečin usmrcení z nedbalosti podle § 143 odst. 1, 2 tr. zákoníku, vedené u Okresního soudu v Ústí nad Orlicí pod sp. zn. 3 T 164/2011) vyjádřen slovy: „Pokud pak odvolací soud zvýšenou měrou přihlédl i k porušení dopravních předpisů ze strany poškozeného, tedy k výraznému překročení povolené rychlosti v daném místě, a obviněnému snížil výměru trestu odnětí svobody oproti tomu, jak byl původně uložen okresním soudem, stalo se tak v souladu s existujícím formálním pojetím trestního zákoníku. Ten již neumožňuje, aby v takovýchto případech byla zmírněna právní kvalifikace jednání obviněného, jestliže je zároveň zjištěna určitá, nikoli nevýznamná míra spoluzavinění poškozeného. Takovouto okolnost ale soud nyní může zohlednit ve výměře ukládaného trestu.“

31. Jakkoli by se uvedený názor senátu č. 4 mohl jevit jako důvodný proto, že při aplikaci trestního zákona byla vina pachatele v typově obdobných věcech, tj. při významném spoluzavinění následku jednáním poškozeného, shledávána toliko v podobě naplnění základní skutkové podstaty daného trestného činu (tj. trestného činu ublížení na zdraví podle § 224 odst. 1 tr. zák.) v důsledku uplatnění ustanovení § 88 odst. 1 tr. zák., tzn. obecně vyjádřeno z důvodu neexistence materiálního znaku trestného činu (zde ve vztahu ke kvalifikované skutkové podstatě), formální pojetí trestného činu zavedené trestním zákoníkem dovozování odlišných závěrů v otázce viny pachatele (v podobě nutnosti aplikace kvalifikované skutkové podstaty vyjadřující znak porušení důležité povinnosti uložené zákonem) eo ipso nezakládá.

32. Podstata řešení věci není vázána na již neexistující materiální znak trestného činu. Prvotně souvisí s otázkou příčinného vztahu (jeho gradací) ve vztahu k naplnění znaku kvalifikované skutkové podstaty přečinu usmrcení z nedbalosti podle § 143 odst. 1, 2 tr. zákoníku (dříve trestného činu ublížení na zdraví podle § 224 odst. 1, 2 tr. zák.) jeho pachatelem (ve vztahu ke znaku porušení důležité povinnosti uložené mu podle zákona), potažmo pak s otázkou zavinění tohoto znaku pachatelem. Jinak vyjádřeno, nepoužití kvalifikované skutkové podstaty trestného činu v případech podstatné míry spoluzavinění následku poškozeným bylo sice při aplikaci ustanovení trestního zákona zásadně opřeno o jeho ustanovení § 88 odst. 1 tr. zák., avšak konstatování, že konkrétně zjištěné okolnosti případu její užití neodůvodňují, zohledňovalo právě skutečnosti související s problematikou příčinné souvislosti (potažmo zavinění pachatele) vztahující se ke znaku kvalifikované skutkové podstaty. K okolnosti, která podmiňovala použití vyšší trestní sazby, se nepřihlíželo proto, že nedošlo k naplnění zákonem stanovené podmínky, že tato pro svou závažnost podstatně zvyšuje

stupeň nebezpečnosti trestného činu pro společnost. Podstatné zvýšení stupně společenské nebezpečnosti trestného činu zpravidla vylučoval kauzální význam jednání poškozeného v kontextu míry porušení povinnosti(-í) obviněným.

33. V daných souvislostech je zapotřebí připomenout obecná východiska výkladu příčinného vztahu (viz ŠÁMAL, Pavel a kol. Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 162-167). Příčinný vztah spojuje jednání s následkem. Příčinný vztah (*nexus causalis*) je (dalším – vedle jednání a následku) obligatorním znakem objektivní stránky trestného činu, a proto pachatel může být trestně odpovědný za trestný čin jen tehdy, pokud svým jednáním skutečně způsobil trestněprávně relevantní následek. Není-li zde příčinný vztah, nelze mu k tíži přičítat následek, což pak vede k tomu, že odpadá i jeho trestní odpovědnost. Příčinný vztah však musí být dán nejen mezi jednáním a následkem, ale i mezi jednáním a účinkem (např. způsobením ublížení na zdraví u trestných činů podle § 146, 148 tr. zákoníku). Příčinný vztah musí pak být také mezi jednáním a těžším následkem, který je okolností podmiňující použití vyšší trestní sazby (zvláště přitěžující okolností) nebo obecnou přitěžující okolností. V těchto směrech kauzální nexus trestní odpovědnost podmiňuje. Základem příčinného vztahu je teorie podmínky *conditio sine qua non*, podle níž je příčinou každý jev, bez něhož by jiný jev buď vůbec nenastal, anebo nenastal způsobem, jakým nastal (co do rozsahu poruchy či ohrožení, místa, času apod.). V moderní české nauce je teorie podmínky, zakládající v samotném pojetí *conditio sine qua non* příliš širokou odpovědnost, korigována především za použití zásad umělé izolace jevů a gradace příčinné souvislosti (konkrétního zkoumání příčinných vztahů), jakož i zkoumáním vztahu kauzality a zavinění a s ním souvisejícím tzv. přerušením příčinné souvislosti. V příčinném vztahu je třeba především izolovat jednání v trestněprávním smyslu, trestněprávní příčinu a trestněprávní následek (zásada umělé izolace jevů). Při zkoumání příčinného vztahu z hlediska trestního práva hmotného je podstatou zjišťování trestněprávně relevantního příčinného vztahu mezi jednáním pachatele a způsobeným následkem (těžším následkem, účinkem, škodlivým následkem atd.) významným pro naplnění znaků konkrétního trestného činu. Proto je třeba v kauzálním vztahu izolovat jednání v trestněprávním smyslu, trestněprávní příčinu a trestněprávní následek.

34. Příčinné souvislosti je třeba zkoumat vždy konkrétně na základě zjištěných okolností případu se zdůrazněním hlavních a rozhodujících příčin, což však na druhé straně neznamená, že jen hlavní příčiny jsou právně relevantní a že je možno zcela vyloučit příčiny vedlejší či podřadné. Vzhledem k tomu, že trestným činem je pouze čin, který má znaky některé skutkové podstaty jako typizovaného jednání společensky škodlivého, je třeba zkoumat příčinný vztah v jeho konkrétní podobě, tj. protiprávní jednání pachatele směřující ke konkrétnímu trestněprávně relevantnímu následku, přičemž je třeba si uvědomit, že jednání pachatele jako příčina následku není vždy stejné a stejnorodé. Zásada, že jednotlivé příčiny a podmínky nemají pro způsobení následku stejný význam, se označuje jako zásada gradace příčinné souvislosti. Důležité je, aby jednání pachatele bylo z hlediska způsobení následku příčinou dostatečně významnou. Míra způsobení následku přitom může klesnout až na tak nepatrný stupeň, že příčinná souvislost je prakticky bez významu, a tedy o trestný čin nejde (srov. JELÍNEK, Jiří a kol. Trestní právo hmotné. 1. vydání. Praha: Leges, 2009, s. 176).

35. Příčinná souvislost mezi jednáním pachatele a následkem se však nepřerušuje, jestliže k jednání pachatele přistoupí další skutečnost, jež spolupůsobí při vzniku následku, avšak jednání pachatele zůstává takovou skutečností, bez níž by k následku nebylo došlo (srov. rozhodnutí č. [37/1975 Sb. rozh. tr.](#)). Není také rozhodující, jestli k následku došlo působením více okolností, nejenom tedy jednáním pachatele. Určité jednání nebo okolnost má povahu příčiny i tehdy, když kromě ní k následku vedly další jednání, okolnosti apod. Příčinná souvislost je dána i tehdy, když vedle příčiny, která způsobila následek (např. smrt jiného), působila i další příčina, přičemž je nerozhodné, jestli každá z těchto příčin byla jinak způsobitelná přivodit následek (smrt) sama o sobě nebo mohla tento následek přivodit jen ve vzájemném spolupůsobení s druhou příčinou (srov. rozhodnutí č. [47/1970-II.](#)

Sb. rozh. tr.).

36. Podle zásady konkrétního zkoumání příčinných souvislostí není lidské jednání jako příčina trestněprávně relevantního následku nikterak stejnorodé a není vždy stejné. Naopak toto jednání může vyjadřovat rozličné stupně způsobení následku.

37. Jestliže tedy zákon (trestní zákoník) např. v ustanovení § 143 odst. 2 vyžaduje, aby trestný čin byl spáchán porušením důležité povinnosti, pak tím vyjadřuje požadavek, aby porušení konkrétní povinnosti považované za důležitou bylo zásadní příčinou vzniku následku (účinku). V opačném případě nelze naplnění předmětného zákonného znaku dovést, a to s ohledem na povahu znaku „porušení důležité povinnosti“, u něhož je třeba vždy zkoumat konkrétní okolnosti skutku (srov. rozhodnutí č. [36/1984](#) Sb. rozh. tr.). Jestliže při vzniku následku spolupůsobilo více příčin (jednání obviněného a poškozeného), je třeba hodnotit každou příčinu pro vznik následku zvlášť a určit její důležitost pro následek, který z jednání obviněného nastal. Jednání obviněného, i když je jen jedním článkem řetězu příčin, které způsobily následek, je příčinou následku i tehdy, kdyby následek nenastal bez dalšího jednání třetí osoby (srov. rozhodnutí č. [72/1971](#) Sb. rozh. tr.).

38. Není proto důvod zaujmout stanovisko, z něhož vyšel senát č. 4, že opuštěním materiálního pojetí trestného činu a zavedením jeho formálního pojetí trestním zákoníkem zanikla možnost zohlednění spoluzavinění poškozeného již při rozhodování o vině pachatele trestného činu (v rovině viny) a že toto spoluzavinění lze zohlednit jen při rozhodování o právním následku této trestní odpovědnosti (tj. při rozhodování o trestu).

39. Podstata problému - i v nyní posuzované věci - spočívá v otázce, zda soudy zjištěné skutkové okolnosti vzniku dopravní nehody umožňují učinění závěru, že obviněný svým činem naplnil znak objektivní stránky trestného činu spočívající v tom, že porušil důležitou povinnost uloženou mu podle zákona (porušením důležité povinnosti může být i okolností nepřiměřeně vysoká rychlost motorového vozidla), která je v případě trestného činu usmrcení z nedbalosti podle § 143 tr. zákoníku znakem kvalifikované skutkové podstaty označeného trestného činu. V tomto smyslu je třeba hodnotit právě z pohledu vyložené teorie příčinné souvislosti, resp. její gradace, všechny určující okolnosti konkrétního případu. Pro danou věc to znamenalo (a znamená) hodnotit celkovou dopravní situaci, charakter komunikace, rozhlednost, denní (resp. noční) dobu, spoluzavinění poškozeného a míru (stupeň) porušení povinnosti(-í) obviněného.

40. Již rozhodnutí č. [11/1964](#) Sb. rozh. tr. konstatuje, že za porušení důležité povinnosti není možno mechanicky považovat porušení jakéhokoli předpisu, ale jen porušení takové povinnosti, jejíž porušení má za dané situace zpravidla za následek nebezpečí pro lidský život nebo zdraví, kde tedy jejím porušením může snadno dojít k takovému následku. Porušením důležité povinnosti při provozu na pozemních komunikacích je zejména takové porušení povinností řidiče motorového vozidla, které se zřetelem na sílu, rychlost, váhu a velikost motorového vozidla může mít za následek vážnou dopravní nehodu a které podle všeobecné zkušenosti takový následek skutečně často mívá (srov. rozhodnutí č. [33/1972](#) Sb. rozh. tr.).

41. Samotný právní předpis neobsahuje výčet všech důležitých povinností řidiče motorového vozidla, poněvadž význam porušení kterékoli řidičské povinnosti je přímo závislý na konkrétní dopravní situaci. Mezi závažná porušení pravidel silničního provozu, která zpravidla mají za následek dopravní nehodu s vážnými následky na životě nebo zdraví nebo zpravidla způsobí škodu na majetku, lze mimo jiných řadit i nepřiměřenou rychlost a nedání přednosti v jízdě. I tato porušení ze strany řidiče mohou odůvodnit závěr, že jimi došlo z jeho strany k porušení důležité povinnosti uložené mu podle zákona. V tomto kontextu však musí být posuzována právě z toho hlediska, zda byla zásadní příčinou vzniku následku (účinku).

42. Při řešení otázky viny řidiče za vznik dopravní nehody, jejíž příčinou (resp. jednou z příčin) bylo nesplnění povinnosti řidičem jedoucím po vedlejší pozemní komunikaci dát přednost v jízdě vozidlu pohybujícímu se po hlavní pozemní komunikaci, je třeba (jak již dovodila rozhodovací praxe Nejvyššího soudu) vycházet z faktu, že v případě střetu křižujících se vozidel je zpravidla rozhodujícím jednáním řidiče jedoucího po vedlejší pozemní komunikaci (primární je povinnost dát přednost v jízdě). Z primární odpovědnosti řidiče přijíždějícího po vedlejší silnici vychází usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 10. 2004, sp. zn. [5 Tdo 1173/2004](#) (publikované pod č. 45/2005 Sb. rozh. tr.), které však počítá při výrazném překročení maximální povolené rychlosti řidičem jedoucím po hlavní pozemní komunikaci s jeho spoluodpovědností, případně přímo výlučnou odpovědností za případnou kolizi. Jestliže řidič přijíždějící po vedlejší silnici nedá přednost v jízdě řidiči přijíždějícímu po hlavní silnici, odpovědnost za jejich střet a případné další následky je zásadně na řidiči, jenž přijel do křižovatky po vedlejší silnici. Jestliže však řidič na hlavní silnici jede rychlostí výrazně překračující maximální povolenou rychlost, čímž řidiči přijíždějícímu do křižovatky po vedlejší silnici znemožní, popř. podstatně ztíží, aby mu dal přednost v jízdě, pak není vyloučena jeho odpovědnost nebo spoluodpovědnost za případnou kolizi. Výrazné překročení nejvyšší povolené rychlosti (např. o více než 70 %) se považuje za porušení důležité povinnosti uložené řidiči motorového vozidla právními předpisy, protože takové porušení má zpravidla za následek velmi reálné nebezpečí pro lidský život a zdraví. V obsahové návaznosti na toto rozhodnutí další rozhodnutí Nejvyššího soudu s přihlédnutím ke konkrétním podmínkám panujícím v místě dopravní nehody a způsobu jízdy havarujících řidičů na možnost viny či spoluzavinění řidiče jedoucího po hlavní silnici poukazují (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 6. 2007, sp. zn. [3 Tdo 593/2007](#)) nebo ji přímo konstatují (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 4. 2011, sp. zn. [4 Tdo 459/2011](#): Pokud má řidič vyjíždějící z vedlejší silnice ztížené výhledové podmínky, a přesto vjede do dráhy řidiči jedoucímu po hlavní silnici, nelze bezvýjimečně trvat na závěru, že překročení povolené rychlosti řidičem, který jede po hlavní silnici, má pouze omezený význam pro vznik dopravní nehody. To by totiž znamenalo, že řidič vyjíždějící z vedlejší silnice na hlavní by odbočení v podstatě nikdy nemohl provést. V takovém případě je tudíž třeba výrazné překročení povolené rychlosti vozidla řidiče jedoucího po hlavní silnici považovat za jedinou a zásadní příčinu dopravní nehody.). Sama skutečnost, že primárně je třeba v případě kolize vozidel na křižovatce zvažovat odpovědnost řidiče jedoucího po vedlejší pozemní komunikaci, neznamená, že způsob jízdy řidiče vozidla pohybujícího se po silnici hlavní, je nerozhodný (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 6. 2011, sp. zn. [7 Tdo 688/2011](#): „Obviněný téměř dvojnásobným překročením povolené rychlosti jízdy navodil takový průběh dopravní situace, že vozidlo, které mu jinak mělo dát přednost, nestačilo včas projet křižovatkou, a sám se zbavil možnosti na přítomnost tohoto vozidla v křižovatce adekvátně reagovat.“).

43. Správné právní posouzení věci je ovšem závislé na důsledném vyhodnocení všech skutkových okolností, které ji vymezují z hlediska své jedinečnosti, tj. při náležitém posouzení jednání řidičů havarovaných vozidel z hlediska jejich kauzálního významu pro vzniklý následek.

44. Při uvážení míry (stupně) porušení povinnosti dodržet předepsanou rychlost pro daný typ pozemní komunikace obviněným se závěr o naplnění kvalifikované skutkové podstaty přečinu, jímž byl soudy nižších stupňů uznán vinným, nejvíce přiléhavým. Zasažení sekundárního objektu vyjádřeného v ustanovení § 143 odst. 2 tr. zákoníku, za který lze v daných souvislostech pokládat zájem na dodržení příslušných právních norem, jejichž nedodržení zakládá porušení důležité povinnosti, a to v posuzovaném případě těch stěžejních ustanovení zákona č. 361/2000 Sb., upravujících provoz na pozemních komunikacích způsobem, jímž se mají minimalizovat rizika s dopravou obecně spojená, není v dovoláním napadených rozhodnutích z pohledu kauzálního významu jednání obviněného dostatečně argumentačně zdůvodněno. Především je zapotřebí konstatovat, že z pohledu rozvedených obecných východisek, zvláště se zřetelem k faktu, že primární je povinnost řidiče, který má dát přednost v jízdě, se jeví problematickým závěr soudů nižších stupňů, podle něhož bylo zavinění obou účastníků předmětné nehody (obviněného a poškozeného) zcela

srovnatelné - v rozsudku soudu prvního stupně sice není v části odůvodnění výroku o vině explicitně uvedeno, že spoluúčast poškozeného na vzniku nehody je 50%, nicméně takový závěr je dovoditelný z vyjádření soudu prvního stupně při odůvodnění výroku o náhradě škody, kde výslovně uvedl, že „povinnost obžalovaného k plnění soud korigoval vzhledem ke spoluzavinění poškozeného v poměru 1/2“, přičemž odvolací soud se s tímto závěrem o kauzálním významu jednání obou řidičů pro vznik dopravní nehody ztotožnil. Okresní soud přitom dovedl, že „obžalovaný překročil rychlost jízdy výrazným způsobem, tím podstatně ztížil poškozenému možnost dát obžalovanému přednost v jízdě...“, a odvolací soud konstatoval, že i podle jeho názoru „bylo překročení rychlosti jízdy na straně obžalovaného již natolik výrazné, že je bylo nutné kvalifikovat jako porušení důležité povinnosti uložené zákonem, resp. nebylo natolik mírné, aby bylo možno dovést odpovědnost pouze na straně poškozeného“. Z těchto vyjádření je zřejmé, že oba soudy (což plyne i z právní kvalifikace zjištěného skutku) vycházely z toho, že spoluzavinění nehody poškozeným neumožňuje jeho zohlednění při právním posouzení skutku obviněného v podobě příznivější (mírnější) právní kvalifikace a že toto by se v rovině viny (tj. při právní kvalifikaci skutku) patrně mohlo promítnout až tehdy, bylo-li by rozhodující („aby bylo možno dovést odpovědnost pouze na straně poškozeného“) a mělo-li by vést k závěru o nutnosti zproštění obviněného obžaloby podle § 226 písm. b) tr. ř.

45. K naplnění označeného zákonného znaku pachatelem dochází tehdy, pokud porušení dané povinnosti je rozhodné pro vznik následku, tj. lze-li ho výlučně, či v rozhodující části (kdy se jednání poškozeného na jeho vzniku podílí měrou nepodstatnou) přičítat jednání pachatele.

46. Z tohoto úhlu nazírání pak i závěr o porušení důležité povinnosti uložené mu podle zákona obviněným při vymezení „toliko“ 50% míry významu jeho jednání pro vznik následku (úmrtí poškozeného), míněno z hlediska kauzálního vztahu mezi jeho jednáním a nastalým následkem, vyvolává, opět při zdůraznění faktu, že primární je povinnost dát přednost v jízdě, zásadní pochybnosti. Význam spoluzavinění poškozeného při právním posouzení skutku se totiž z pohledu zásady gradace příčinné souvislosti uplatňoval již při aplikaci trestního zákona, a to v souvislosti s posuzováním činů vykazujících znaky trestného činu ublížení na zdraví podle § 224 tr. zák. Kauzální význam jednání toho či onoho účastníka dopravní nehody z hlediska zásady gradace příčinné souvislosti připomenulo např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 1. 2006, sp. zn. [3 Tdo 1615/2005](#) [„Jelikož důležitost každého jednání působícího na vznik následku může být různá (zásada gradace příčinné souvislosti), je důležité, aby konkrétní jednání pachatele bylo pro způsobení následku příčinou dostatečně významnou.“].

47. Na tomto místě je nutno dále konstatovat, že obviněný, který se domáhá svého zproštění obžaloby z důvodu, že skutek, jímž byl uznán vinným, není trestným činem, zakládá svou argumentaci na východiscích, která byla vyjádřena v rozhodnutích vydaných senátem č. 7. Podle usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 2. 2009, sp. zn. [7 Tdo 38/2009](#), za střet vozidel primárně odpovídá řidič, který poruší svou povinnost dát přednost v jízdě. Odpovědnost řidiče jedoucího po hlavní silnici přichází v úvahu v případě extrémní míry porušení jeho povinnosti. Překročení dovolené rychlosti řidičem jedoucím po hlavní silnici může mít pouze omezený význam, a to v podstatě jen z hlediska míry následku vzniklého střetu, za který ovšem primárně odpovídá řidič vozidla příjíždějícího z vedlejší silnice. Ze srovnání povinností obou řidičů totiž vyplývá, že povinnost dát přednost v jízdě je kvalitativně vyšším stupněm povinnosti, než je povinnost dodržet limit dovolené rychlosti. Porušení povinnosti dát přednost v jízdě bez dalšího již samo o sobě vede ke zcela bezprostřednímu a reálnému nebezpečí střetu vozidel, protože se vždy týká situace, v níž jde o vztah nejméně dvou vozidel s protínajícím se směrem jízdy. Porušení povinnosti dodržet stanovený rychlostní limit samo o sobě nevede ke vzniku takového nebezpečí a zakládá ho teprve ve spojení s dalšími podmínkami a okolnostmi konkrétní situace v silničním provozu, jakými jsou např. přítomnost dalších účastníků provozu, hustota provozu, viditelnost, přehlednost daného místa či úseku apod. Od těchto zásad se lze výjimečně odchýlit, pokud to je odůvodněno jednak extrémní

mírou porušení povinnosti řidiče jedoucího po hlavní silnici dodržet stanovený rychlostní limit a jednak tím, že rychlost jízdy řidiče jedoucího po hlavní silnici fakticky znemožní řidiči přijíždějícímu po vedlejší silnici splnění povinnosti dát přednost. Shodné zásady vyjadřuje usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 3. 2010, sp. zn. [7 Tdo 214/2010](#), v jehož odůvodnění se rovněž konstatuje, že „obecně vzato je za střet dvou vozidel na křižovatce hlavní silnice s vedlejší silnicí zásadně odpovědný řidič, který do křižovatky vjede z vedlejší silnice, neboť jeho povinností je dát přednost v jízdě vozidlům přijíždějícím po hlavní silnici“. I toto rozhodnutí současně zdůrazňuje, že „přednost řidiče jedoucího po hlavní silnici tedy nezaniká jen v důsledku toho, že tento řidič jede nedovolenou rychlostí“. Z obdobných východisek vychází i usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. 11. 2010, sp. zn. [7 Tdo 1156/2010](#), které poukazuje na možnost řidiče, který jako jedoucí po hlavní silnici neporuší svoji povinnost dodržet povolenou rychlost extrémní mírou, spoléhat se na princip omezené důvěry. Z faktu, že tato rozhodnutí nakládají s pojmy extrémní míry porušení povinnosti řidiče jedoucího po hlavní silnici, která má za následek znemožnění splnění povinnosti řidičem přijíždějícím ke křižovatce po vedlejší silnici, obviněný dovozuje závěr, že jen za tohoto stavu přichází v úvahu trestní odpovědnost řidiče jedoucího po hlavní silnici.

48. S takto zobecněným názorem se velký senát trestního kolegia Nejvyššího soudu neztotožňuje a konstatuje, že je třeba vždy hodnotit konkrétní okolnosti individualizující ten který konkrétní případ mj. z pohledu shora rozvedených teoretických základů příčinného vztahu (především zásady gradace příčinné souvislosti) a současně v mezích publikované judikatury, konkrétně rozhodnutí č. 45/2005 Sb. rozh. tr., která otázku viny řidiče jedoucího po hlavní silnici v případě střetu s řidičem přijíždějícím po silnici vedlejší v obecnosti vyřešila. Z těchto hledisek nelze na posuzování případů typově odpovídajících naznačené problematice klást takové požadavky, jaké činí shora uvedená rozhodnutí senátu č. 7.

49. Pokud by se právní názor vyslovený v citovaném rozhodnutí senátu č. 7 měl uplatňovat v této podobě, pak je zřejmé, že by důvod k vyvození trestní odpovědnosti obviněného - na podkladě soudy nižších stupňů učiněného zjištění - nevyvstal. Soud prvního stupně totiž učinil závěr, že obviněný „rychlost jízdy překročil výrazným způsobem“, čímž „podstatně ztížil poškozenému dát obžalovanému přednost v jízdě“. Převedeno do terminologie výše zmíněné, rychlost obviněným řízeného vozidla nedosáhla úrovně, kterou judikatura za extrémní překročení povolené rychlosti pokládá, a vlivem zjištěného způsobu jízdy obviněného došlo „toliko“ k podstatnému ztížení možnosti poškozeného splnit zákonem uloženou povinnost, nikoli ke zbavení ho této možnosti.

50. Velký senát trestního kolegia Nejvyššího soudu považuje za nutné zdůraznit, že trestní odpovědnost řidiče jedoucího po hlavní silnici není podmíněná kumulativním splněním těchto dvou podmínek.

51. V návaznosti na již zmíněnou zásadu gradace příčinné souvislosti je třeba dovodit, že extrémní míra překročení nejvyšší povolené rychlosti jízdy motorového vozidla řidičem jedoucím po hlavní silnici (dále jen „řidič A“), jejímž důsledkem je znemožnění splnění povinnosti upravené ustanovením § 22 odst. 1 zákona č. 361/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů, řidičem přijíždějícím ke křižovatce po vedlejší silnici (dále jen „řidič B“), znamená, že zavinění dopravní nehody a tím ani následku z ní vzniklého nelze klást za vinu řidiči B, nýbrž řidiči A, a vzhledem k tomu, že v takovém případě se toto porušení povinnosti řidičem A hodnotí jako porušení důležité povinnosti ve smyslu zákonného znaku skutkové podstaty trestného činu usmrcení z nedbalosti podle § 143 odst. 1, 2 tr. zákoníku (dříve trestného činu ublížení na zdraví podle § 224 odst. 1, 2 tr. zák.), odůvodňuje vyslovení jeho trestní odpovědnosti v podobě kvalifikované skutkové podstaty příslušného trestného činu. Je-li způsob jízdy řidiče A takový, že (např. v důsledku výraznějšího překročení povolené rychlosti) vede ke vzniku následku (z hlediska příčinné souvislosti má jednání tohoto řidiče pro jeho vznik podstatný význam, neboť je dostatečně významnou příčinou), na jehož přivození se podílí i řidič B, pak je namísto, je-li dáno zavinění (příčinný vztah musí být zahrnut zaviněním), vyslovit (i) trestní odpovědnost řidiče A,

byť míra porušení jeho povinnosti není extrémního charakteru, avšak v podobě odpovídající míře jeho spoluzavinění následku, tj. na úrovni základní skutkové podstaty daného trestného činu. Takové řešení odpovídá tomu, co plyne z rozhodnutí č. 45/2005 Sb. rozh. tr., neboť to vyjma výlučné (trestní) odpovědnosti řidiče jedoucího po hlavní silnici počítá i s možností jeho spoluodpovědnosti za případnou kolizi vozidel, jejímž právním vyjádřením by měla být se zřetelem ke shora rozvedeným teoretickým závěrům stran posuzování naplněnosti znaku porušení důležité povinnosti kvalifikace jeho činu „jen“ podle základní skutkové podstaty.

52. Velký senát trestního kolegia Nejvyššího soudu shrnuje, že v daném případě vznikly závažné pochybnosti o naplnění znaku spočívajícího ve spáchání činu porušením důležité povinnosti obviněným ve smyslu § 143 odst. 2 tr. zákoníku, což bylo podmíněno zejména tím, že se soudy nižších stupňů nedostatečně vypořádaly s otázkou míry zavinění (podílu) obviněného na posuzované dopravní nehodě a jeho kauzálního významu pro vzniklý následek.

53. Dovolání obviněného, pokud jde o právní kvalifikaci zjištěného skutku ve smyslu naplnění znaku porušení důležité povinnosti, tak bylo důvodné a dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. byl v tomto směru naplněn.

54. Z těchto důvodů Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. zrušil usnesení Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích ze dne 20. 1. 2015, sp. zn. 13 To 546/2014, rozsudek Okresního soudu v Ústí nad Orlicí ze dne 15. 10. 2014, sp. zn. 3 T 170/2014, a také další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. V návaznosti na to podle § 265l odst. 1 tr. ř. Okresnímu soudu v Ústí nad Orlicí přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

55. V dalším řízení bude Okresní soud v Ústí nad Orlicí povinen danou věc znovu projednat. Přitom se bude muset důsledně vypořádat s otázkou spoluzavinění (podílu) obviněného na dané dopravní nehodě. V této souvislosti je třeba upozornit, že obhajoba předložila s dovoláním i další znalecký posudek z oboru doprava, odvětví dopravy městské a silniční, vypracovaný znalcem Ing. J. S. Bude proto na jmenovaném soudu, aby tímto posudkem provedl důkaz, přičemž se jeví jako potřebné a vhodné vyslechnout nejen dotyčného znalce, ale současně i znalce, kteří již v dané věci vypracovali znalecké posudky z téhož oboru a odvětví, tedy znalce Ing. I. K. a Ing. M. M. Dospěje-li soud prvního stupně po zhodnocení všech znaleckých posudků k pochybnostem o správnosti jejich závěrů, a to i přes výslechy znalců u hlavního líčení, bude na místě opatření revizního znaleckého posudku. Teprve na základě úplného důkazního řízení a patřičného zhodnocení provedených důkazů může nalézací soud učinit skutková zjištění, o nichž nejsou důvodné pochybnosti v rozsahu potřebném pro rozhodnutí. Přijaté skutkové závěry pak musí náležitě právně kvalifikovat, přičemž bude, shledá-li, že obviněný porušil povinnosti řidiče motorového vozidla, a podílel se tím na vzniku nehody a jejího následku, vázán právními názory, které v tomto rozhodnutí vyslovil Nejvyšší soud (§ 265s odst. 1 tr. ř.).